

kuva: Jari Jyrkkä

NIVALAN KAUPUNKI 2019

VUOSIRAPORTTI 2018 HYVINVOINTIKERTOMUS

Sisältö

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seuranta.....	2
Vuosiraportin laatiminen ja vastuutaho	3
Hyvinvoinnin edistäminen kaupunkistrategiassa	3
Hyvinvoinnin edistämisen nykytilanne ja rakenteet.....	3
Hyvinvoinnin nykytila indikaattoritiedon avulla arvioituna.....	4
Hyvinvoinnin edistämisen tehdyt suunnitelmat ja toimet 2018-2019.....	6
Hyvinvointisuunnitelma 2017-2021 – arvio nykytilasta ja jatkotoimet.....	9
Yhteenveto.....	25
Valtuustokäsittely	26

Liite 1 Ehkäisevän päihdetyön toimet 2018-2019 Nivalassa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seuranta

Kunnan tehtävänä on asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Tehtävää toteutetaan kunnan kaikissa palveluissa. Kuntalaisten hyvinvointia ja tehtyjä toimenpiteitä tulee seurata säännöllisesti sekä laatia suunnitelma hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laajempi hyvinvointikertomus (Terveydenhuoltolaki 1326/2010; 12 §).

Nivalan kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2017-2021 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 14.6.2018. Se sisältää katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin väestöryhmittäin, arvion toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoimista sekä suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä. Nivalan seuraava laaja hyvinvointikertomus laaditaan valtuustokauden vaihtuessa (vuonna 2021) ja vuosittainen raportti touko-kesäkuussa hyödynnettäväksi syksyn toiminta- ja taloussuunnittelussa.

Laajassa hyvinvointikertomuksessa kuntalaisten hyvinvointia arvioitiin pääasiassa indikaattoritiedon avulla. Hyvinvoinnin indikaattoritieto päivittyy valitettavan hitaasti, tämän vuoksi hyvinvointi-indikaattoreita seurataan kokonaisuudessaan joka toinen vuosi, seuraavan kerran keväällä 2020. Tämä hyvinvointikertomuksen vuosiraportti keskittyy kuvaamaan niitä toimenpiteitä, joita on ehditty tehdä vuoden aikana hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden edistämiseksi sekä esitetään jatkosuunnitelmat. Lisäksi tarkennetaan ja täydennetään joitakin suunniteltuja toimenpiteitä. Vuosiraportin yhteydessä otetaan käyttöön myös Nivalan hyvinvoinnin kuntakortti (Hyte-kuntakortti). Hyte-kuntakortti on kehitetty Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja soteuudistuksen valmistelun (POPmaakunta) yhteydessä. Hyte-kuntakortti kuvaa lyhyesti ja tiiviisti kunnan hyte-tilannetta. Kortista löytyvät valittujen indikaattoreiden kuntakohtaiset tulokset verrattuna Pohjois-Pohjanmaan keskiarvoon. Mukana on myös kuntakohtaisia tekstikuvauksia. Hyte-kuntakorttia voidaan hyödyntää hyvinvointijohtamiseen sekä kuntien erilaisuuden ja erityisyyden kuvaamiseen. Hyte-kuntakortti on tarkoitettu päivittämään vuosittain hyvinvointikertomuksen vuosiraportin yhteydessä.

Nivalassa on valmisteltu kevään 2019 aikana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Hyvinvointisuunnitelma kokoaa kattavasti yhteen arvion lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytilasta, keskeiset suunnitelmat ja palvelut. Jatkossa on tavoitteena yhdistää lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma osaksi laajaa hyvinvointikertomusta. Peruspalvelukuntayhtymä Kallio (PPKY Kallio) on laatinut ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman vuosille 2017-2020, joka sisältää kattavan kuvauksen ikääntyvän väestön palvelujen nykytilasta ja palvelujen tarpeesta tulevaisuudessa. Suunnitelman toteutumista seurataan ja siitä raportoidaan vuosittain kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle.

Vuosiraportin laatiminen ja vastuutaho

Hyvinvointikertomuksen vuosiraporttia on käsitelty ja työstetty valmisteluvaiheessa ennen raportin valtuustokäsittelyä hyvinvointilautakunnassa, HYTE-työryhmässä ja kaupunginhallituksessa keväällä 2019. Monet kaupungin viranhaltijat sekä yhteistyötahot ovat antaneet tietoja hyvinvointia edistävästä toimista vuosiraporttiin. Hyvinvointilautakunta vastaa hyvinvointikertomuksen valmistelusta sekä päättää hyvinvointisuunnitelman painopistealueet. Hyvinvointiraportin valmisteluprosessista ja kirjoittamisesta on vastannut hyvinvointikoordinaattori Suoma Korhonen. Hyvinvointijohtaja Jukka Turunen on osallistunut raportin valmisteluun sekä vastannut raportin esittelystä yhdessä uuden hyvinvointikoordinaattorin Meri Vähäkankaan kanssa. Raportin yhteenveto on laadittu yhteistyönä. Vuosiraportin laadinnassa on hyödynnetty sähköisen hyvinvointikertomus -työvälinettä.

Hyvinvoinnin edistäminen kaupunkistrategiassa

Nivalan kaupunkikonsernin strategiassa vuosille 2018-2020 hyvinvoinnin edistäminen ja hyvinvointikertomuksen hyödyntäminen ovat vahvasti esillä. Strategiassa nostetaan esille mm. hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut asukkaiden elämänkaaren eri vaiheissa; turvalliset edellytykset liikkumiselle, monipuoliselle harrastustoiminnalle sekä arkiliikunnalle; yhteisöllisyyden, osallisuuden sekä kylien elinvoimaisuuden edistäminen sekä hyvinvointikertomuksen hyödyntäminen osana kaupunkikonsernin toiminnan suunnittelua. Toimenpiteinä vuosille 2018 -2020 ovat muun muassa liikuntapuiston kehittämisen jatkaminen, senioriliikunnan edistämisen vahvistaminen, lapsiperheiden sujuvan arjen palvelujen turvaaminen esim. perhepalvelukeskus toiminnan kehittäminen, nuorisotyön toimintaohjelman uudistaminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin kehittäminen. Strategiset kehityshankkeet vuosille 2018-2020 ovat: paikkakunnan tunnettavuuden ja vetovoimaisuuden lisääminen, hyvinvoinnin varhainen tuki elämänkaaren eri vaiheissa sekä kestävät energiaratkaisut. Kaupunkistrategia päivitetään vuosittain.

KAUPUNGIN STRATEGISET PÄÄMÄÄRÄT 2018-2020

- Yrittäjyyteen ja työllistymiseen kannustava maaseutukaupunki
- Laadukkaiden palvelujen, hyvän arjen ja asumisen kaupunki
- Taloudeltaan tasapainoinen kaupunkikonserni

Hyvinvoinnin edistämisen nykytilanne ja rakenteet

Nivalan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ovat vahvistuneet hyvinvoinnin toimialan perustamisen myötä (perustettu vuonna 2017). Hyvinvointipalveluissa työskentelee kokoaikainen

hyvinvointikoordinaattori sekä osa-aikainen hyvinvointijohtaja. Hyvinvointikoordinaattorin toimi vakinaistettiin keväällä 2019. Hyvinvoinnin toimialan tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja elämänlaadun parantaminen sekä kaupungin näkyvyyden ja vetovoimaisuuden kehittäminen. Toimiala- ja tehtäväalueuudistus ovat lisänneet kaupungin terveyden edistämisen suunnitelmallisuutta ja seuranta- ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Terveyden edistämisen kehitystyötä ovat vahvasti tukeneet erityisesti uuden toimialan alkuvaiheissa maakunnalliset terveyden edistämisen hankkeet ja niiden yhteydessä toimivat verkostot ja asiantuntijat, kuten Maaseudun arjen palveluverkosto -hanke ja Arjen turvaa -toimintamallin verkostot, Pohjois-Pohjanmaan järjestö rakenne -hanke sekä ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkosto. Nivalan ehkäisevän päihdetyön rakenteiden ja toimien suunnittelussa EHYT ry on antanut vahvaa asiantuntija-apua.

Terveyden edistämisen keskiössä ovat olleet vuoden 2018 aikana kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden seuranta, hyvinvointisuunnitelman aikataulun laatiminen, Lähekkö liikkeelle -hankkeen hallinnollinen työ, ehkäisevän päihdetyön kehittäminen sekä järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö.

Nivalan HYTE-työryhmä koostuu johtoryhmän jäsenistä täydennettynä hyvinvointikoordinaattorilla. HYTE-työryhmä kokoontuu säännöllisesti. Vuoden 2019 aikana perustettiin myös monialainen ehkäisevän päihdetyön työryhmä, johon on kutsuttu jäseneksi kaupungin nuorisotyöntekijä, yläkoulun terveystiedon ja liikunnan opettaja, kotihoidon työntekijä (PPKY Kallio), terapiakeskuksen työntekijä (PPKY Kallio), kaupungin kulttuurituottaja, etsivä nuorisotyöntekijä ja suun terveydenhoidon edustaja (PPKY Kallio). Ryhmän tehtävänä on muun muassa nostaa esille ajankohtaisia päihdeilmiöitä ja huolia, kehittää ja ideoida yhdessä ehkäisevän päihdetyön toimia sekä osallistua ehkäisevän päihdetyön tekemiseen omassa työssään. Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilönä toimii hyvinvointikoordinaattori ja ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavana toimialana hyvinvointilautakunta.

Pohjois-Pohjanmaan sote- ja maakuntauudistuksen valmistelun yhteydessä maakunnan hyte-toimijat kehittivät yhdessä terveyden edistämisen ihmislähtöistä näkökulmaa. Sote- ja maakuntauudistus kaatui, mutta Pohjois-Pohjanmaan tiivis hyte-yhteistyö jatkuu ja tässä yhteistyöverkostossa Nivala on jatkossakin mukana. Hyte-yhteistyön maakunnallisesta jatkumisesta ja sen koordinoinnista ovat sopineet Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon yksikkö, Pohjois-Pohjanmaan liitto ja Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Kunnille on suunniteltu otettavaksi käyttöön HYTE-kerroin terveyden edistämisen taloudelliseksi kannustimeksi. Koska sote- ja maakuntauudistus lopetettiin maaliskuussa 2019, ei myöskään Hyte-kerrointa ole otettu vielä käyttöön. Tulevan hallituksen määriteltäväksi jää, sisältyykö HYTE-kerroin tulevaisuuden valtionosuuksiin. Hyte-kerrointa on käsitelty tarkemmin Nivalan laajassa hyvinvointikertomuksessa.

Hyvinvoinnin nykytila indikaattoritiedon avulla arvioituna

Laajassa hyvinvointikertomuksessa kuntalaisten hyvinvointia arvioitiin pääasiassa indikaattoritiedon avulla. Indikaattoreita ja tilastoja oli valittu yhteensä 164. Indikaattorit päivittyvät valitettavan hitaasti;

Nivalan laajan hyvinvointikertomuksen julkaisun jälkeen noin kolmasosa käytetyistä indikaattoreista oli päivittynyt toukokuuhun 2019 mennessä, joten indikaattoreiden laajempi tarkastelu tehdään seuraavan kerran keväällä 2020. Seuraavaksi esitetään tiivistetysti yhteenvetoa saatavilla olevista tuoreimmista indikaattorituloksista.

Nivalan väkiluku on vuoden 2018 lopussa 10 737 (-78 asukasta v. 2017). Väestön koulutustaso Nivalassa jatkaa hienoista nousua, kun koulutustaso ilmaistaan perusasteen jälkeisen korkeimman koulutuksen keskimääräisellä pituudella henkeä kohden. Nivalan luku on 303 (= n. 3 vuotta/hlö v. 2017), kun se maakunnassa on 373 ja koko Suomessa 369 eli on noin 3,7 vuotta/hlö. Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen määrä on laskenut reilulla 100 000 eurolla vuoden takaiseen verrattuna (518 000 euroa v.2017, 410 000 euroa v.2018). Rikoksista syyllisiksi epäiltyjen 15-17 - ja 18-20 -vuotiaiden rikollisuus on kääntynyt Nivalassa kasvuun, ja luvut ovat maakunnan keskiarvoa korkeammat. Myös poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset sekä huumausaineiden käyttörikokset jatkavat kasvuaan (2017). Poliisin arvion mukaan kasvutrendi on menossa kaikkialla huumeiden osalta, ja se on näkynyt poliisin työssä erityisesti aivan viime vuosina. Eli kasvua on kaikkialla, myös Nivalassa, huumeiden osalta. Poliisi kertoo huolestuttavana piirteenä olevan yhä nuoremmat käyttäjät sekä kannabismyönteisyyden kasvun, ja muistuttaa, että kannabis toimii porttina kovempiin aineisiin niille, jotka jäävät kannabiskoukkuun. Nivalan osalta kasvu voi näkyä tilastoissa isompana kuin muualla, koska poliisi on valvonut seutua tehostetummin viime vuosina. Toisaalta Nivalassa on myös paljon nuorisoa, joka näkyy myös osaltaan näissä tilastoissa. Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset ovat puolestaan vähentyneet (2017). Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneiden 0-17 -vuotiaiden määrä Nivalassa on kasvussa, ja tulos on korkeampi kuin muualla maakunnassa ja maassa keskimäärin (2017). Indikaattori kuvaa lasten ja nuorten psyykkisten ongelmien määrää ja vaikeusastetta, mutta myös käytettävissä olevia resursseja ja paikallisia hoitokäytäntöjä. Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien, toimeentulotukea saaneiden työkäisten (pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavat 25-64 -vuotiaat) sekä toimeentulotukea saaneiden yli 65-vuotiaiden määrä on kääntynyt hienoiseen kasvuun (2017). Indikaattoreiden tarkat tulokset löytyvät indikaattorihauulla sotkanet.fi -sivuilta.

Vuosiraportissa 2018 hyvinvoinnin arvioinnissa käytetyt indikaattorit	
väestö 31.12.	poliisin tietoon tulleet huumausaineiden käyttörikokset / 1 000 asukasta
koulutustasomittain	poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta
kunnan osarahoittama työmarkkinatuki 1000 euroa	mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä
rikoksista syyllisiksi epäiltyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana yhteensä
rikoksista syyllisiksi epäiltyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä,
poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta	toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Hyvinvoinnin edistämisen tehdyt suunnitelmat ja toimet 2018-2019

Vuoden 2018 kesäkuun ja vuoden 2019 toukokuun välisenä aikana kaupungin eri toimialoilla on laadittu hyvinvoinnin edistämisen suunnitelmia, aloitettu hankkeita, hyväksytyt asiakirjoja sekä tehty hyvinvointia ja terveyttä edistäviä toimia. Tässä kappaleessa tuodaan esille ne hyvinvoinnin edistämisen toimet, jotka eivät tule esille hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden raportoinnissa (taulukot seuraavassa kappaleessa). Terveyden ja hyvinvoinnin toimia tehdään laajasti eri kaupungin toimialoilla, sosiaali- ja terveystaluuissa (PPKY Kallio), mutta myös esimerkiksi järjestöjen, harrasteryhmien ja vapaaehtoisten toteuttamana. Kaikkien hyvinvointitoimien kerääminen yhteen on erittäin haastavaa, joten tähän yhteyteen on kerätty vain kaupungin tekemiä suunnitelmia, toimia sekä hankkeita.

Yleinen toiminnan ohjaus

- Kaupunkikonsernin strategia 2018-2020
- Nivalan kaupungin henkilöstöstrategia 2019-2020
- Nivalan kaupungin tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelma vuosille 2019-2021
- Lean-koulutukset

Terveyden edistämisen suunnitelmat ja päätökset (myös valmistelussa olevat)

- Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden siirtäminen toimialoittain talous- ja toimintasuunnitelmaan, ohjeistus valmisteilla
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (valmistuu 2019)
- Koulun ruokaraadin perustaminen, johon edustus oppilaista, opettajista ja ruokapalveluilta, raadin perustaminen suunnittelun alla, pilotointi Niva-Kaijan koululla
- Päiväkotien ruokalistan uudistaminen kesän 2019 aikana suositusten mukaiseksi mm. juuston ja lihaleikeleiden osalta
- Koulujen toimintasuunnitelmat lv 2018-2019
- Varhaiskasvatussuunnitelma 2019
- Päätös Junntilan koulun rakentamisesta 2018
- Uuden asemakaavan hyväksyminen liikuntakeskuksen alueelle, kevät 2019
- Ohjeistus eri toimijoille ikäihmisten ja terveyskeskuksen potilaiden aliravitsemuksen ehkäisemiseksi / aliravitsemuksen korjaamiseksi, laadittu yhteistyössä PPKY Kallion kanssa 2018
- Koulujen oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmat lv 2018-2019 ja arvioinnin yhtenäistäminen
- Varhaiskasvatuksen arjen käytäntöjen opas 2019
- Monitoimihallin toteuttamista liikuntapuistoon viety eteenpäin, valmistelussa
- Torin uudistaminen, päätös 2018, remontti alkaa elokuussa 2019
- Petäjäpuhdon kevyen liikenteen väylän rakentaminen Myllykuja-Jyrkätie, päätös 2018, rakentaminen aloitettu kevät 2019

Hankkeet ja saadut avustukset

- Lähekkö liikkeelle – Liikuntaneuvontaa läheteellä- hanke 1.6.2018-31.12.2019, rahoitus PSAVI 50 %, Nivalan kaupunki ja PPKY Kallio yhteensä 50 %
- OPH:n (Opetushallitus) valtionavustuspäätös koulujen kerhotoiminnan tukemiseen 2020
- OPH:n valtionavustuspäätös koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin esi- ja perusopetuksessa
- OPH:n päätös valtion erityisavustuksesta lukiokoulutuksen tutoropettajatoiminnan käynnistämiseen alueellisena yhteistyönä
- OPH:n päätös valtion erityisavustuksesta tutoropettajien toimintaan ja osaamisen kehittämiseen
- PSAVI:n avustus: Liikkuvakoulu hanke Liikuntaloikka Nivalassa lv 2018-2019
- PSAVI:n avustus Liikkuvakoulu hanke Lukion liikuntaloikka lv 2019-2020
- OPH:n avustus Kerhotoiminnan tukeminen 2019
- OPH:n avustus Kielen opetuksen varhentaminen lv 2019-2020
- OPH :n valtion erityisavustus esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin lv 2018-2019
- OPH:n valtion erityisavustus koulutuksellista tasa-arvon edistämiseen sekä siihen liittyviin kokeiluihin
- Kyösti Kallion koulun kansainvälisyysuhanke 2018-2020
- Niva-Kaijan koulun kansainvälisyysuhanke 2018-2020

Tehtyjä toimenpiteitä

- Tyky-setelit vaihdettu e-passiin 2019
- Työhyvinvointikysely henkilöstölle, syksy 2018
- Sähköisen kehityskeskusteluohjelman käyttöönotto (KuntaHR)
- Järjestöavustusten uudistus ja avustusten kokonaissumman kasvaminen 2019
- Säännölliset järjestötapaamiset 2 krt/vuosi
- Kaupungintalon kuntosalin uudet laitehankinnat, kevät 2019
- Lomitustoimen uudet kuntosalikurssit maatalouslomittajille yhteistyössä työterveyshuollon kanssa, kevät 2019, jatkuu syksyllä 2019 (kaksi ryhmää)
- Pesäpallokentän (hiekkatekonurmi) valmistuminen, syksy 2018
- Kouluruokailun palautteenanto (hymynaama –automaatti) otettu käyttöön Niva-Kaijan koululla, 2019
- Ruokapalvelut, sähköinen omaavaltasuunnitelma ja käyttöönotto, 2018
- Varhaiskasvatuksen ruokailusuositus -koulutus Nivalan ruokapalvelun ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle, kevät 2019
- Varda (varhaiskasvatuksen tietovaranto) -järjestelmän käyttöönotto varhaiskasvatuksessa
- Sähköisten ylioppilaskirjoitusten käyttöönotto, kaikki aineet keväällä 2019
- Perusopetuksen uusi opetussuunnitelman käyttöönotto vaiheittain (syksyllä 2018 8. luokka)
- Kyösti Kallion koululle uusi pienryhmä, syksy 2018
- Niva-Kaijan koululle yksi uusi erityisopettajan virka, syksy 2018

- Varhaiskasvatukseen perustettu toinen varhaiskasvatuksen erityisopettajan virka (täyttämättä)
- Niva-Kaijan koululle päätös lisätä yksi pienryhmä syksylle 2019
- Määräaikainen koulukuraattori 2018-2019 (vastaavan koulukuraattorin virka täyttämättä)
- Koulupsykologipalvelut ostopalveluna kahdelta eri toimijalta (virka täyttämättä)
- Kasvatus- ja koulutuspalvelujen laadunarvioinnin käsikirja ja järjestäjätason arviointi syksyllä 2018
- Harrasteakatemia aloitti syksyllä 2018
- 8 koulunkäynninohjaajan vakinaistaminen syksyllä 2018

Kuva: Jari Jyrkkä

Nivalan uusi pesäpallokenttä valmistui vuonna 2018 ja jalkapallokenttä jo vuonna 2015

Hyvinvointisuunnitelma 2017-2021 – arvio nykytilasta ja jatkotoimet

Laajassa hyvinvointikertomuksessa Nivalan kaupungin hyvinvoinnin edistämisen painopistealueiksi valtuustokaudelle 2017-2021 valittiin:

- **Perheiden arjen ja vanhemmuuden tukeminen (perheet)**
- **Lasten ja nuorten hyvinvointi (lapset, nuoret ja nuoret aikuiset)**
- **Sairastavuuden väheneminen (työikäiset)**
- **Toimintakyky ja osallistumismahdollisuudet (ikäihmiset ja erityisryhmät)**
- **Ehkäisevä päihdetyö ja mielenterveys (kaikki ikäryhmät)**
- **Palvelujen hoito (asiakastyytyväisyys) ja saavutettavuus (kaikki ikäryhmät)**

Eri painopistealueita yhdistävänä yhteisenä ajatuksena on toimivan arjen turvaaminen Nivalassa.

Hyvinvointisuunnitelma sisältää tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot, resurssit sekä arviointimittarit painopistealueittain valtuustokaudelle 2017-2021. Seuraavien sivujen taulukoissa on esitetty hyvinvointisuunnitelma täydennettynä toimenpiteiden aikataulusuunnitelmalla, tilannearviolla ja suunnitelmalla jatkotoimista. Hyvinvointisuunnitelmaa hyödynnetään toimialoittain talouden ja toiminnan suunnittelussa syksyisin, jolloin toimenpiteiden toteuttaminen ja toteuttamisen aikataulu arvioidaan ja päätetään vuosittaisten talousresurssien puitteista.

PAINOPISTEALUE: PERHEIDEN ARJEN JA VANHEMMUUDEN TUKEMINEN (perheet)

TAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARI	AIKA-TAULU	TILANNEARVIO (kevät 2019), JATKOTOIMET
Perheiden arjen tukeminen	Tilapäisen kotiavun/lastenhoitoavun tarjoamisen lisääminen perheille sekä Kallion perhepalvelujen, yksityisen sektorin ja /tai kolmannen sektorin toteuttamana	Kaupunginhallitus Kaupunginvaltuusto PPKY Kallio	Kuntaosuuden lisääminen	Neuvolasta saatava palaute perheiltä, kuntalaiskysely valtuustokauden lopussa, kotiapua saaneet perheet (lkm)	2020	Lapsiperheiden kotipalvelu (SHL19S) on tarkoitettu perheiden kriisitilanteisiin tilapäiseksi avuksi. Tilasto ja kuvaus (PPKY Kallio): v. 2018 40 asiakasperhettä (-2 perhettä v. 2017), 171 alle 18-vuotiasta lasta (-33 lasta v. 2017). 2018 lapsiperheiden kotipalvelun tarve perheillä oli huomattavasti pidempikestoisempaa kuin vuonna 2017. Alkuvuosi 2019: tilastot puuttuvat, mutta arvio on, että käyttö lisääntynyt. Vuodelle 2019 Nivalan määrärahaa lisätty 10 000 €.
	Perheneuvolapalvelujen saatavuuden parantaminen (nopeampaa apua perheille lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä sekä perhe-elämän ja parisuhteen vaikeuksissa)	Kaupunginhallitus Kaupunginvaltuusto PPKY Kallio	Kuntaosuuden lisääminen (lisähenkilöstöressurssi)	Perheneuvolasta saatava palaute perheiltä, kuntalaiskysely valtuustokauden lopussa, perheneuvolapalvelua saaneet perheet (lkm)	2019-2020	Koulun näkökulma: tilanne heikentynyt entisestään (perheneuvolaan on vaikea päästä, jonoja sekä yhteistyö heikkoa koulujen kanssa) Tilasto (PPKY Kallio), perheneuvola: vuosi 2018 0-17 v. 175 asiakasta (+17 asiakasta v.2017), aikuiset 195 asiakasta (+10 asiakasta v. 2017)
	Perhekummi- ja kaveritoiminnan käynnistäminen ja laajempi käyttöönotto (koulutusten	Hyvinvoinnin toimiala MLL	Nykyiset resurssit, kumppanuussopimus MLL:n P-	Koulutuksiin osallistujat (lkm), toiminnassa aloittaneet vapaaehtoiset ja perheet (lkm)	2018-2019	<u>2018</u> : Tukihenkilötoiminta - koulutus, 7 osallistujaa. 4 perhekummisuhdetta, 1 kaverisuhde, 1

	järjestäminen, rekrytointi ja toiminnan aloitus)		Pohjanmaan piirin kanssa			kylämummotoiminnan aloitus perhekahvilassa. <u>2019:</u> Kylämummien ja -vaarien perehdytystilaisuus 4/2019, 5 osallistujaa, joiden toiveina aloittaa vierailuja päiväkodissa ja perhekahvilassa, aloitusprosessi on käynnissä. Tukihenkilötoiminnan esittelyt 2 kpl maaliskuussa 2019. <u>Suunnitelma:</u> Seuraava tukihenkilötoiminnan koulutus Nivalaan syksy 2019
	Avoimen kohtaamispaikan ja perhepalvelukeskuksen perustaminen perheille. Toiminta asiantuntijan koordinoimaa.	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä (HYTE), valmistelun vastuutaho Yhteistyökumppanit ja toimijoita: seurakunta, MLL, Työpajasäätö	Henkilö- ja tilaresurssi	Toiminta käynnistyy (kyllä/ ei)	2018 - 2019	Perhepesätoiminta aloittanut maaliskuussa 2019 varhaiskasvatuspalvelujen ja MLL:n yhteistyönä (lapsiparkkitoiminta). <u>Suunnitelma:</u> Toiminnan kehittäminen esim. vertaistukiryhmät, syksy 2019
	Selvitetään ”naapuriapuverkoston” järjestämistä ja organisointia	Hyvinvoinnin toimiala yhteistyössä kolmannen sektorin/vapaaehtois toimijoiden ja yhteistyökumppanien kanssa	Nykyiset resurssit	Toiminta käynnistyy (kyllä/ ei)	2020	<u>Suunnitelma:</u> Diakoniatoimikunnat/ seurakunta yhteistyökumppaniksi, nykytilan selvittäminen (hyvinvointipalvelut koordinoi)

Matalankynnyksen perhepalvelut toimivia myös sote- (sosiaali- ja terveyspalvelut) ja maku- (maakunta) uudistuksen yhteydessä	Vahvistetaan perheiden osallistumista ja osallisuutta palvelujen suunnittelussa ja palvelutarpeen arvioinnissa mm. kyselyjen ja kuulemisten avulla	PPKY Kallio, perhepalvelut Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala Hyvinvoinnin toimiala 3. sektori	Nykyiset resurssit	Neuvolasta ja kouluterveydenhuollosta saatava palaute perheiltä, kuntalaiskysely valtuustokauden lopussa, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadunarviointi	2020	Sote- ja maakuntaudistuksen toimeenpanot lopetettiin 8.3.2019. Matalankynnyksen perhepalveluiden toimivuus ja perheiden osallistuminen palveluiden suunnitteluun ja arviointiin on huomioitava myös tulevissa uudistuksissa.
Vanhemmuuden tukeminen	Lasten ja perheiden hyvinvointia sekä heidän osallistumista ja kuulemista tukevien työmenetelmien tehokkaampi käyttöönotto. - Lapset puheeksi (lp) - keskustelut ja neuvonpidot neuvolassa, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa toteutetaan suunnitelmallisesti - Laajat terveystarkastukset (=huoltaja läsnä, perheen hyvinvointi arvioitu), tavoite 100 % - Ryhmäkeskusteluja / vertaistukiryhmiä erilaisissa haasteissa painivien perheiden avuksi (vertaistuki)	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala (yhteistyössä 3. sektorin kanssa vertaistukiryhmien osalta) PPKY Kallio	Nykyiset resurssit	Toimitaan lp-toimintamallin mukaan, käytyjen keskustelujen ja neuvonpitojen määrä (lkm), laajat terveystarkastukset (toteutuma %), vertaistukiryhmien käynnistyminen (lkm)	2018	Lapset Puheeksi keskustelujen ja neuvonpitojen koulutus 2018-2019. LP-keskustelut (varhaiskasvatus=vaka, peruskoulu), toteutuminen vuosi 2018 Tarjotut LP-keskustelut: 428 kpl (+16 kpl v. 2017) Käydyt LP-keskustelut: 245 kpl (+36 kpl v. 2017), vaka 107, alakoulu 48, yläkoulu 52 Toteutuneet neuvonpidot: 14 kpl (+0 kpl v.2017), joista vaka 13, koulu 1 Koulutetut: vaka 1, koulu 43 Koulutetut yht. v. 2018 mennessä: vaka 111 hlöä, koulu 88. Kouluttajat: vaka 2, koulu 1 LP-keskustelut käytössä myös neuvolassa, jonka tiedot puuttuvat.

						Laajat terveystarkastukset, toteutuminen vuosi 2018: 1.lk 92 %, 5. lk 81 %, 8. lk 64 %. <u>Suunnitelma:</u> Vertaistukiryhmät PerhePesä toiminnan yhteyteen, syksy 2019
	Alakoulujen ETU-luokka -toiminta. Etuluokka on pienryhmä, joka tarjoaa lyhytaikaista ja monipuolista tukea oppilaille silloin, kun oman koulun/opetusryhmän tukitoimet eivät ole riittäviä	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala PPKY Kallio Lastensuojelu Perheneuvola	Nykyiset resurssit (talousarvio 2018)	Opettajilta ja vanhemmilta saatava palaute, toiminnan vaikuttavuus (sijoitusten määrä ja lasten suojelun kustannukset pitkällä aikavälillä)	2018	Toiminta käynnistynyt 2018 syksyllä <u>Suunnitelma:</u> toiminnan ja toimintakäytäntöjen vakiinnuttaminen
	Valitaan käyttöön otettavat toimintamallit LAPE, Toimiva arki, Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmasta	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala PPKY Kallio	Valittujen toimintamallien mukaan tarvittava resurssointi	Valittujen toimintamallien kuvaus ja käyttömäärät	2019	LP-keskustelut otettu laajaan käyttöön 2018-2019. PerhePesä toiminta aloittanut 3/2019. Vuoden 2019 aikana LAPE-akatemia kokoaa maakuntien ja kuntien sosiaali-, terveys- ja sivistystoimen johdon sekä järjestöjen ja seurakuntien edustajat yhteiseen oppimisprosessiin. Lopputuloksena luodaan eri toimijoiden väliset toimintamallit, sopimukset ja rakenteet siitä, miten palveluista saadaan lapsi- ja perhelähtöisiä.

PAINOPISTEALUE: LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI (lapset, nuoret ja nuoret aikuiset)

TAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARI	AIKA-TAULU	TILANNEARVIO (kevät 2019), JATKOTOIMET
Itsetunnon ja minäkuvan vahvistaminen	Nuoria osallistetaan suunnittelemaan ja kehittämään palveluita, <i>esimerkiksi nuoria kutsutaan mukaan yhteisiin suunnittelupalaverihin.</i>	Kaikki toimialat Nuorisovaltuusto Oppilaskunnat	Nykyiset resurssit	Nuorilta saatava palaute (nuorisopalvelut), käyttöönotettujen toimintatapojen kuvaus	2019-2020	Lastenparlamentti aloittanut 2018. Nuorisovaltuuston, oppilaskuntien, lasten parlamentin osallistuminen esim. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tekoon 2019. <u>Suunnitelma</u> : Kolmas sektori mukaan aktivoimaan nuoria, esim. vastuuttaminen järjestöjen asioiden hoitamiseen
	Koulukiusaamisen ehkäisyn tehostaminen ja kiusaamiskierteen katkaisu. Kaikissa Nivalan kouluissa on Kiva-koulu -toimenpideohjelma käytössä. - seurataan toimenpideohjelman toteutumista koulukohtaisesti vuosittain - haastetaan koulut ja vanhemmat yhdessä miettimään ja kehittämään toimia, kuinka netissä tapahtuvaa kiusaamista	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	Nykyiset resurssit	Vuosittaiset raportit / yhteenvedot, koulukohtaiset kouluterveyskyselyn tulokset kahden vuoden välein, uudet kehitysideat/toimintatavat	2018-2020	Opetuslautakunta on käsitellyt kiusaamiskyselyjen tulokset. Yhteispeli-periaatteet tutortoiminnan kohteena. <u>Suunnitelma 2020</u> : koulujen ja vanhempien haastaminen miettimään keinoja puuttua netissä tapahtuvaan kiusaamiseen, yhteistyötä esim. moniammatillisen ehkäisevän päihdetyön (EPT) työryhmän kanssa

	(pikaviestipalvelut ja some) voitaisiin vähentää					
Nuorten kouluttautumisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy	Opintojen aikaisen ohjauksen, etsivä nuorisotyön, nuorisotyön tehostaminen	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala Hyvinvoinnin toimiala Työpajasäätiö	Nykyiset resurssit	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 -vuotiaat (indikaattori), nuorisotyöttömyys (indikaattori)	2019-2020	Nuorisotyön ja etsivä nuorisotyön näkyvillä olo samanaikaisesti siellä, missä nuoret ovat esim. arkin oppilaitoksissa, toiminta alkanut 2019
	Tajua mut! -toimintamallin laaja käyttöönotto	Hyvinvoinnin toimiala Työpajasäätiö Kaikki nuorten parissa toimivat	Nykyiset henkilöresurssit, kaupungin maksuosuuden lisääminen hankerahoituksen loputtua	Toimintamallin laajeneminen (toimintamallia käyttävien lkm), asiakkuudet (lkm)	2018, 2019 tehostaminen	Tajua Mut! -toimintamalla koordinoiva kansallinen Tajua Mut! -hanke päättyi 2018. Tällä hetkellä Etsivä nuorisotyön osaamiskeskus koordinoi mallia, mallin jatko on epäselvä. Sivusto tajuumut.fi toimii. Nivalassa koulutettu 28 ammattilaista mallin käyttöön, (ei ammattilaistan tekemiä ilmoituksia, nuorten tekemiä 3 kpl vuonna 2018.)
Lasten ja nuorten vapaa-ajan aktivointi	Matalankynnyksen harrastusryhmien ja koulujen kerhotoiminnan kehittäminen, ryhmistä tiedottaminen ja uusien harrasteryhmien perustaminen	Hyvinvoinnin toimiala Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 3. sektori Kansalaisopisto	Nykyiset resurssit, 3. sektorin resurssit (järjestöavustuksen lisääminen)	Uudet ryhmät (lkm), kuvaus tehdyistä toimenpiteistä	2019-2020	Järjestöavustukset (kysytään matalankynnyksen ryhmien järjestämisestä). Koulujen kerhoja 70 kpl (v.2018), joka koululla toimintaa, kerhotoiminta jatkuu v. 2019. Nuorisotoimen kerhoja ei ollut v. 2018 (ei saatu AVI-rahoitusta), Kesäleiri alakouluikäisille kesäkuussa 2018 yhteistyössä 4h-kerhon ja Kyösti Kallion koulun vanhempainyhdistyksen kanssa,

						myös kesällä 2019. Harrastusviikko syyskuussa 2018, 68 tapahtumaa ja n. 1600 harrastekäyntiä. Järjestetään myös syksyllä 2019.
	Nuorisotilan aukiolon laajentaminen viikonloppuihin	Hyvinvoinnin toimiala	Lisäresurssi	Toteutuu/ei toteudu	2019	Nuorisotila auki lauantaisin 2 kertaa/kk, tammikuu 2019 alkaen, 30 kävijää/ilta. Vuonna 2018 keskimäärin 38 kävijää/arkipäivä.
	Nivalan oma ”Liiku”-kortin kehittäminen ja käyttöönotto (maksuttomia ja/tai edullisia kulttuuri- ja liikuntapalveluja nuorille ja nuorille aikuisille)	Hyvinvoinnin toimiala PPKY Kallio	Valitun toimintamallin mukaan tarvittava resurssointi	Kortin käyttöönotto (kyllä/ei), jaetut kortit (lkm)	2020	<u>Suunnitelma</u> : Kaiku-kortti (kulttuuria kaikille), käyttöönotto 2020.
	Aktiivinen tiedottaminen ja markkinointi paikkakunnan harrastusmahdollisuuksista (järjestö/harrastemessut vuosittain, liikuntaportaali)	Hyvinvoinnin toimiala kumppaneiden ja järjestöjen kanssa yhteistyössä	Nykyiset resurssit	Järjestömessujen toteutuminen (kyllä/ei)	2018	Vuosittainen harrastusviikko syyskuussa, ensimmäisen kerran 2018. Liikuntaportaali olemassa, käytön aktivointi jatkossa. Liikunta- ja harrastemessut Liikuntakeskus Uikossa toukokuu 2018, myös toukokuussa 2019 (suunnattu lapsille ja nuorille).
Nuorten liikenneasenteiden ja -käyttäytymisen edistäminen	Moottoriklubitoiminnan vakinaistaminen, nuorten liikennetapahtuman järjestäminen vuosittain	Hyvinvoinnin toimiala/nuorisopalvelut Liikenneturvallisuustyöryhmä 4H-yhdistys	Nykyiset resurssit (kumppanuussopimus 4H-yhdistyksen kanssa)	Kumppanuussopimuksen syntyminen (kyllä/ei), Liikennetapahtuman järjestäminen (kyllä/ei)	2019	Nuorten liikennetapahtuma 2 kpl vuonna 2018 Kumppanuussopimus 4H kanssa sekä 2019 liikennetapahtuman järjestäminen työn alla. Liikennetoimijan valistuskampanja syksyllä 2018 (1.-2. lk:t).

						Moottoriklubin työntekijä puuttuu tällä hetkellä.
Seksuaaliterveyden edistäminen	Terveystieteiden tutkimuskeskuksen pitämät seksuaaliterveyden oppitunnit 5.-6. -luokille kerran vuodessa	PPKY Kallio Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	Nykyiset resurssit	Oppituntien toteutuminen (lkm)	2019-2020	Kuraattorit pitäneet lukuvuoden aikana 5. luokan oppilaille oppitunnit seksuaalisesta häirinnästä.
	Ilmainen ehkäisy kaikille alle 25-vuotiaille naisille	Kaupunginhallitus Kaupunginvaltuusto PPKY Kallio	Kaupungin maksuosuuden lisääminen	Käyttäjien määrä, raskauden keskeytykset alle 25-vuotiailla (lkm), sukupuolitautilastot	2019-2020	Valtuustoaloite vuonna 2018, Kallion Yhtymähallituksessa käsitelty 14.12.2018. Yhtymähallitus päätti, että ilmaista ehkäisyä alle 25-vuotiaille ei oteta vielä käyttöön.

PAINOPISTEALUE: SAIRASTAVUUDEN VÄHENEMINEN (työikäiset)

TAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARI	AIKATAULU	TILANNEARVIO (kevät 2019), JATKOTOIMET
Työikäisten terveysliikunnan edistäminen	Liikuntaneuvonnan toimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto	Hyvinvointipalvelut Liikuntakeskus Oy PPKY Kallio	Lähekkö liikkeelle-liikuntaneuvontaa läheteellä – hankkeen resurssit, myöhemmin osana liikuntapalveluja	Liikuntaläheteet (lkm)	2018-2019	Liikuntaläheteet: 31 kpl heinä-joulukuu 2018, 13 kpl tammi-huhtikuu 2019 välisenä aikana. Yleinen liikuntaneuvonta: ilman lähetettä väh. 30 min, 180 asiakasta heinä-joulukuu 2018 välisenä aikana.
	Liikuntaneuvontapisteen käynnistäminen	Hyvinvointipalvelut Liikuntakeskus Oy	Lähekkö liikkeelle-liikuntaneuvontaa läheteellä – hankkeen resurssit,	Kävijämäärä (lkm)	2018	Liikuntaneuvontapiste sijaitsee Liikuntakeskus Uikon aulatilassa, ja on avoinna Uikon aukioaikojen mukaan. Kävijämäärää voidaan karkeasti arvioida neuvontapisteen

			myöhemmin osana liikuntapalveluja			esitemenekillä: n. 2000 kpl (8/2018-5/2019). <u>Suunnitelma:</u> Liikuntaneuvontapisteiden kehittäminen saadun palautteen perusteella.
	Matalankynnyksen ja aloittelijoiden liikuntaryhmien käynnistäminen	Liikuntakeskus Oy 3. sektori Kansalaisopisto	Lähekkö liikkeelle- liikuntaneuvontaa läheteellä Hankeresurssit, järjestöjen ja kansalaisopiston resurssit	Uusien ryhmien määrä / kävijämäärä (lkm)	2019	Kansalaisopistossa on runsas tarjonta liikuntaryhmiä eri tasoille liikkujille, ryhmistä iso osa on aloittelijoiden sopivia. Lv 2018-2019 tanssin ja liikunnan ryhmissä 1540 kurssilaista (Nivala). Kansalaisopisto käynnistänyt v. 2019 alussa vesiliikuntaryhmät Liikuntakeskus Uikossa. Liikuntaneuvojan vetämät matalankynnyksen pienliikuntaryhmät: kuntosaliryhmä, vesiliikuntaryhmä, ulkoiluryhmä (lumikenkäily, kävely), palloiluryhmä (lajeina sovelletut pallopelit, sulkapallo yms.) Ryhmät kokoontuvat kerran viikossa ja osallistujat ovat liikuntaläheteasiakkaita, 5-10 osallistujaa/kerta.
	Liikuntakampanjat, liikunnan tutustumispäivät, tempaukset	Liikuntakeskus Oy	Lähekkö liikkeelle- liikuntaneuvontaa läheteellä hankeresurssit, myöhemmin osana liikuntapalveluja,	Kävijämäärä (lkm) ja/tai kesto viikkoina	2018	LL-hanke 2018 (suluissa arvioitu osallistujamäärä), avoimia lajikokeilukertoja ja liikuntatahtumia: harrastusviikon koko perheen liikunta- ja ulkoilutahtumat (100)

			muut yhteistyötahot			yhteistyössä Uikon kanssa, Otsalampukävely Pyssymäellä (45), frisbeegolf ohjatut lajikokeilukerrat ikäihmisille 2 krt (25), yhteistyössä Nivalan Frisbee golf ry:n ja Uikon kanssa, Hyvinvointivirtaa -päivä JEDU:lla (kävelysählyä ja frisbeegolf-kokeiluja ammattiopiston opiskelijoille), edulliset perheuintikerrat ennen joulua. Uikon järjestämät liikuntakampanjat ja -tapahtumat 2018 (suluissa arvioitu osallistujamäärä): lasten- ja nuorten tapahtumat 10 kpl (1280), terveys- ja liikuntakampanjat ja -tapahtumat 22 kpl (2200), koululiikuntatapahtumat 17 kpl (2080), yhteistyötapahtumat 27kpl (2060)
Työhyvinvoinnin edistäminen	Työnantajat haastetaan kehittämään työntekijöiden työhyvinvointia työntekijälähtöisesti	Nivalan kaupunki/keskushallinto Kaikki työnantajat Nivalassa	Työnantajaresurssit	Mukaan lähtevien työnantajien määrä (lkm), kaupungin työntekijöiden sairauspoissaolot (vrk)	2019 kaupunki, 2020 muut	2018 jokainen viranhaltija /työntekijä oli keskimäärin 14,8 kalenteripivää sairauslomalla. (2017: 18,3, 2016: 16,2, 2015: 15,5 ja 2014: 16,6 kalenteripäivää). Vakainainen henkilökunta oli sairauslomalla keskimäärin 19,3 kpv. Koko kunta-alan keskiarvo oli vuonna 2017:16,7 kpv <u>Suunnitelma:</u> Muiden työnantajien haastaminen

PAINOPISTEALUE TOIMINTAKYKY JA OSALLISTUMISMAHDOLLISUUDET (ikäihmiset ja erityisryhmät)

TAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARI	AIKA-TAULU	TILANNEARVIO (kevät 2019), JATKOTOIMET
Toimintakyvyn tukeminen	”Se-kortti” kehittäminen ja käyttöönotto (etuuksia/ilmaisia kulttuuri- ja liikuntapalveluja 65 vuotta täyttäneille ja erityisryhmille)	Hyvinvointipalvelut Kulttuuripalvelut Liikuntakeskus Oy	Omavastuu + kaupungin maksuosuuden lisääminen	Lunastetut kortit (lkm)	2020	<u>Suunnitelma:</u> Kaiku-kortti 2020
	Liikuntakeskus Uikon uimahallin ja kuntosalin ilmaisen käytön ikärajan alentaminen (alikäraja 75 vuotta)	Liikuntakeskus Oy	Kaupungin maksuosuuden lisääminen	Kävijämäärät (kuntosali – ja uinti)	2019	Seniorikortti 75 v. täyttäneille (kuntosali+uinti vuosimaksu 40 €), 80 v. täyttäneet ilmaiseksi, lunastettu 65 korttia 1.1.- 12.5.2019 välisinä aikana. <u>Tavoite:</u> Jatkossa seniorikortin ikärajan laskeminen
	Voimaa vanhuuteen – tutuksi ja tavaksi- hankkeen hyvien terveysliikuntakäytäntöjen (vertaisohjaaja-koulutukset, vertaisohjatut liikuntaryhmät) käynnistäminen	Liikuntakeskus Oy PPKY Kallio Hyvinvointipalvelut	Voimaa vanhuuteen - hankkeen asiantuntijaresurssi , nykyiset henkilöstö- ja talousresurssit (hyvinvointipalvelut, liikuntapalvelut + PPKY Kallio)	Uusien ryhmien/käytäntöjen käynnistyminen (lkm), koulutusten ja koulutuksiin osallistujat (lkm)	2018-2019	Vertaisohjatut kuntosaliryhmät käynnistyneet 2018-2019 (3 ryhmää, 10 krt/ryhmä, 12 hlöä/ryhmä), jatkuu syksyllä 2019. <u>Suunnitelma:</u> Koulutettujen vertaisohjaajien aktivointi / uusi vertaisohjaaja -koulutus, syksy 2019 yhteistyössä PPKY Kallion ja Sievin kunnan kanssa
	Senioripäivän järjestäminen säännöllisesti (kuljetus, ohjelma, ruokailu)	Hyvinvoinnin toimiala	Omavastuu + hyvinvoinnin toimialan resurssit	Osallistujamäärä (lkm), palaute	2019 syksy	Suunnittelu aloitettava alkusyksystä

Kotona-asuvien ystävöitymisen ja vapaaehtoisen kotiavun kehittäminen ja organisointi	Selvitetään kotona-asuvien ystävöitymisen ja vapaaehtoisen kotiavun järjestämistä ja organisointia	Hyvinvoinnin toimiala yhteistyössä kolmannen sektorin/vapaaehtoistoimijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa	Nykyiset resurssit	Olemassa oleviin malleihin tutustuminen, tehtyjen toimenpiteiden kuvaus	2020	Yhdistetään naapuriavun kanssa (painopistealue: Perheiden arjen ja vanhemmuuden tukeminen)
---	--	--	--------------------	---	-------------	--

PAINOPISTEALUE: EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ JA MIELENTERVEYS (kaikki ikäryhmät)

TAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARI	AIKA-TAULU	TILANNEARVIO (kevät 2019), JATKOTOIMET
Ehkäisevän päihdetyön vahvistaminen	Ehkäisevän päihdetyömallin laatiminen (2018) ja käyttöönotto (2019)	Hyvinvointipalvelut (laatiminen) Kaikki kaupungin toimialat, järjestöt ja yhteistyötahot (käyttöönotto)	Nykyiset henkilö- ja talousresurssit	Ehkäisevän päihdetyömallin valmistuminen (kyllä/ei) ja käyttöönotto (kyllä/ei)	2018-2019	Päihdetyömallin valmistelutyö aloitettu 2019, valmistuu vuoden 2019 aikana. Suunnitelma EPT-toimista ja seuranta 2018-2019 (liite 1)
	Ehkäisevän päihdetyön työryhmän perustaminen ja toiminnan aloitus (uusi tai osana jo olemassa olevia työryhmiä)	Hyvinvointipalvelut	Nykyiset henkilö- ja talousresurssit	Toiminnan aloittaminen (kyllä/ei)	2019	Ryhmä perustettu, ensimmäinen kokoontuminen huhtikuussa 2019, kokoontuminen vähintään kahdesti vuodessa.
Mielenterveyden vahvistaminen, ennaltaehkäisevä työtä ja varhainen tuki	Merkkari (lasten ja nuorten mielenterveystyöntekijä) toiminnan käynnistäminen	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala PPKY Kallio Kaupunginhallitus Kaupunginvaltuusto	Kaupungin maksuosuuden lisääminen	Merkkari-toiminnan käynnistyminen (kyllä/ei)	2020	Valtuustoaloite käsittelyssä (5/2019). <u>Suunnitelma</u> : Lyhytterapia-koulutus oppilashuollon henkilökunnalle

	Tajua mut! -toimintamallin laaja käyttöönotto	Hyvinvoinnin toimiala Työpajasäätiö Kaikki nuorten parissa toimivat	Nykyiset henkilöresurssit, kaupungin maksuosuuden lisääminen hankerahoituksen loputtua	Toimintamallin laajeneminen (toimintamallia käytävien lkm), asiakkuudet (lkm)	2018-2019	Ks. painopistealue lasten ja nuorten hyvinvointi
	Kehittää työttömien siirtymistä avoimille työmarkkinoille, koulutukseen, kuntoutukseen tai muihin aktivointeihin Nivalan työpajasäätiön hankkeiden ja projektien kautta, kehittää työttömien terveystarkastusmallia yhteistyössä PPKY Kallion kanssa ja saada kaikki työttömät työterveystarkastuksen piiriin.	Nivalan Työpajasäätiö PPKY Kallio	Työpajasäätiön henkilökunta, projektirahoitus, PPKY Kallion resurssit	Hankkeiden tulokset (kuvaus), Työttömien terveystarkastusten määrä (lkm)	2018 alkaa, 2019-2020	Työpajasäätiö: Työttömien terveystarkastusmalli on käytössä (15 terveystarkastusta työttömille v. 2018, 6 tarkastusta 4/2019 mennessä, PPKY Kallio). YZ-projekti on alle 30-v. nivalalaisille työttömille, erityisesti ilman opiskelupaikkaa jääneille tai opintonsa keskeyttäneille nuorille. YZ-projektissa on ollut 51 asiakasta, joista 12 on työllistynyt, 12 on lähtenyt opiskelemaan, 1 alkanut yrittäjäksi, 2 muuttanut paikkakunnalta, 2 jäänyt työttömäksi ja 1 jäänyt sairauslomalle. Polku-projekti on kaikenikäisille nivalalaisille työttömille ja pitkäaikaistyöttömille. Polku-projektissa on ollut tähän mennessä 145 asiakasta, joista 44 on työllistynyt, 6 lähtenyt opiskelemaan, 6 jäänyt

						<p>perhevapaille, 6 muuttanut pois paikkakunnalta, 2 jäänyt eläkkeelle, 1 lähtenyt armeijaan ja 20 jäänyt työttömäksi.</p> <p>Veräjä-hanke on elämänhallintaa tukeva ja sosiaalista osallisuutta lisäävä hanke työelämän ulkopuolella oleville nivalalaisille. Veräjä-hankkeessa on ryhmätoimintaa ja yksilöohjausta. Hankeaika 1.3.18-31.12.20.</p>
	<p>Mielenterveyden ensiapukoulutusten järjestäminen tarpeen ja kysynnän mukaan, kouluttajakoulutusten järjestäminen</p>	<p>Hyvinvoinnin toimiala</p>	<p>Nykyiset henkilöresurssit, määrärahan lisäys</p>	<p>Koulutusten järjestäminen (lkm)</p>	<p>2018-2020</p>	<p>Mielenterveyden ensiapukoulutukset 2 kpl 2018.</p> <p><u>Suunnitelma</u>: seuraavat koulutukset 2020, valmistelut aloitettava syksyllä 2019</p>

PAINOPISTEALUE: PALVELUJEN HOITO (asiakastyytyväisyys) JA SAAVUTETTAVUUS (kaikki ikäryhmät)

TAVOITE	TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARI	AIKA-TAULU	TILANNEARVIO (kevät 2019), JATKOTOIMET
Palvelutyytyväisyyden parantaminen	Haastetaan jokainen kaupungin toimiala kehittämään toimenpiteitä, joilla heidän oman toimialansa palvelujen hoitoa parannetaan	Toimialajohtajat Kaupungin kaikki toimialat PPKY Kallio	Nykyiset resurssit	Kuntalaiskysely, ARTTU – tutkimusohjelma tai vastaava, selvitys toimialoittain tehdyistä toimenpiteistä	2020	Ollaan mukana Arttu-tutkimuksessa jatkossakin. <u>Suunnitelma:</u> tarkemmat kehittämiskohteet valittava
	Päätösten ennakoarviointi otetaan osaksi päätöksen valmisteluprosessia. Laaditaan ohjeistus/toimintaohje, millaisissa asioissa käytetään päätösten ennakoarviointia ja otetaan toimintaohje käyttöön.	Keskushallinto Kaupunginhallitus Kaupunginvaltuusto Kaupungin kaikki toimialat	Nykyiset resurssit	Päätösten ennakoarvioinnin toimintaohjeen valmistuminen ja käyttöönotto (kyllä/ei)	2019 suunnittelu, 2020 käyttöönotto	Lapsivaikutusten arvioinnista ja lapsibudjetoinnista koulutus 2018. EVA-koulutus, talous- ja hyvinvointijohtaja osallistuivat huhtikuussa 2019, käsitelty JORY:ssä. seuraavaksi -> kaupunginhallitus -> kaupunginvaltuusto
Palvelujen saatavuuden parantaminen	Haastetaan jokainen kaupungin toimiala kehittämään toimenpiteitä, joilla heidän oman toimialansa palvelujen saatavuutta parannetaan	Toimialajohtajat Kaupungin kaikki toimialat PPKY Kallio	Nykyiset resurssit	Kuntalaiskysely, ARTTU – tutkimusohjelma tai vastaava, selvitys toimialoittain tehdyistä toimenpiteistä	2020	Kaikki toimialat: tiedottamisen tehostaminen (kotisivut, some, tiedottajan hyödyntäminen). <u>Suunnitelma:</u> tarkemmat kehittämiskohteet valittava

Yhteenveto

Perheiden tukemiseen tarvittavat resurssit tulee jatkossakin turvata, sillä asiakasmäärät ovat lisääntyneet viime vuoden aikana perheneuvolassa ja lapsiperheiden kotipalvelun asiakkuudet pidentyneet. Kolmas sektori on ollut mukana tukemassa perheiden jaksamista ja kaupunki tekeekin yhteistyötä MLL:n kanssa järjestämällä tukihenkilötoimintaa ja perhepesätoimintaa. Tavoitteena jatkossa saada myös seurakunta yhteistyökumppaniksi. Vanhemmuutta tuetaan neuvoloissa, varhaiskasvatuksessa ja peruskouluissa Lapset puheeksi -keskustelujen avulla, jotka on otettu viime vuoden aikana laajaan käyttöön. Keskustelujen määrä on lisääntynyt edellisvuoteen nähden Lapset puheeksi -koulutuksen käyneiden työntekijöiden myötä.

Nivalassa on vuonna 2018 aloittanut lasten parlamentti, joka osallistaa lapsia suunnittelemaan ja kehittämään palveluita. Kaikki Nivalan koulut ovat mukana kiusaamisen vastaisessa Kiva-koulu -toimenpideohjelmassa. Koulut ovat järjestäneet kiusaamiskyselyt ja opetuslautakunta on kyselyn tulokset käsitellyt. Kaupungin nuorisotyö ja etsivä nuorisotyö ovat jalkautuneet oppilaitoksiin, jolloin voidaan kohdata enemmän nuoria. Nuorisotilan aukioloa on laajennettu lauantaihin tammikuusta 2019 alkaen. Nuorisotalo on avoinna lauantaisin kaksi kertaa kuukaudessa. Nivalassa on käytössä Tajua Mut! -toimintamalli, mutta valtakunnallisen toimintamallin tulevaisuus epävarma.

Matalan kynnyksen harrastustoimintaan kannustetaan Nivalassa järjestävävyyksillä ja tapahtumilla, kuten harrastusviikolla sekä liikunta- ja harrastusmessuilla. Vuonna 2018 järjestettiin myös kaksi kertaa nuorten liikennetapahtuma nuorten liikennekäyttäytymisen edistämiseksi. Kuraattorin pitämät oppitunnit seksuaalisesta häirinnästä on pidetty 5. luokan oppilaille. Ilmaista ehkäisystä alle 25-vuotiaille tehtiin vuonna 2018 valtuustoaloite, mutta ilmaista ehkäisystä ei Kallion yhtymähallituksen mukaan oteta vielä käyttöön. Lasten liikennepuisto ja mopoilijoiden harjoittelualaue ovat tavoitteena saada lähitulevaisuuden suunnitelmiin ja investointeihin. Lasten ja nuorten matalankynnyksen mielenterveyspalvelun kehittämiseksi on edelleen suuri tarve.

Työikäisten terveystoiminnan edistämisen Lähekkö liikkeelle -hanke käynnistyi 1.6.2018 ja asiakkaita hankkeella oli viime vuoden aikana 211. Hankkeen aikana käynnistetty myös Liikuntakeskus Uikkoon liikuntaneuvontapiste, joka on avoinna Uikon aukioloaikojen mukaan. Ikääntyneille on käynnistynyt vertaisohjatut kuntosaliryhmät ja lisäksi liikuntaneuvoja on vetänyt matalan kynnyksen pienliikuntaryhmiä kerran viikossa. Lähekkö Liikkeelle -hanke ja Liikuntakeskus Uikko ovat järjestäneet viime vuoden aikana useita liikuntakampanjoita ja -tapahtumia, joissa on ollut runsaasti osallistujia. Työnhyvinvointiin tullaan jatkossakin panostamaan ja haastetaan myös kaupungissa toimivia työnantajia työhyvinvoinnin kehittämiseen. Tavoitteena on lisätä yhteistyötä yritysten ja seurakunnan kanssa, etsiä kumppanuuskunta työhyvinvoinnin kehittämiseen sekä saada liikuntaneuvonta osaksi Liikuntakeskus Oy:n vakituista toimintaa vuoden 2020 alusta. Suunnitelmissa on ottaa Kaiku-kortti (kulttuurilla kaikille) käyttöön vuonna 2020.

Ikäihmisille suunnattu seniorikortti päätettiin ottaa käyttöön vuoden 2019 alusta. Seniorikortti oikeuttaa 75 vuotta täyttäneille 40 euron vuosimaksulla harjoittelemaan kuntosalilla ja uimaan Liikuntakeskus

Uikossa aukioloaikojen mukaisesti, 80 vuotta täyttäneille kuntosali ja uinti ovat ilmaisia. Tavoitteena on tulevaisuudessa laskea seniorikortin käyttöön oikeuttavaa ikärajaa.

Ehkäisevän päihdetyön mallin valmistelutyö on päästy aloittamaan 2019, mutta ehkäisevän päihdetyön kampanjoita, koulutuksia ja tapahtumia on järjestetty jo 2018 (liite 1). Tämän vuoden alkupuolella perustettiin moniammatillinen ehkäisevän päihdetyön työryhmä, joka kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Nuorten päihdemyönteisyyden ja esimerkiksi huumeiden helpon saatavuuden vuoksi ennaltaehkäisevään päihdetyöhön tulee erityisesti kiinnittää huomiota ja kehittää toimia lähitulevaisuudessa. Merkkari-toiminta ei ole toistaiseksi vielä käynnistynyt, oppilashuollon henkilökunnalle on puolestaan suunnitteilla lyhytterapia -koulutus. Työttömien terveystarkastusmalli on käytössä. Työpajasäätiöllä oli vuonna 2018 käynnissä kolme työllistymiseen liittyvää hanketta: YZ-projekti, Polku-projekti ja Veräjä-hanke. ARTTU-tutkimuksen tuloksia on hyödynnetty palveluiden kehittämisessä ja saavutettavuuden parantamisessa. Lapsivaikutusten arvioinnista ja lapsibudjetoinnista on ollut koulutus 2018 ja suunnitteilla on ottaa käyttöön päätösten ennakoarviointi 2020. Tiedottamiseen ja kaupunkimarkkinointiin panostetaan tulevana vuosina.

Valtuustokäsittely

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2018 on hyväksytty kaupunginhallituksessa 3.6.2019 ja kaupunginvaltuustossa 13.6.2019.

Ehkäisevän päihdetyön toimet 2018-2019 Nivalassa

EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ						
TAVOITE	TOIMENPIDE	KOHDERYHMÄ	KOORDINOINTI	JÄRJESTÄJÄ	AJANKOHTA	TOTETUMINEN
Monitoimijainen yhteistyö	Moniammatillisen ehkäisevän päihdetyöryhmän (EPT) perustaminen ja toiminnan aloittaminen	eri toimijoita	hv-koordinaattori	hyvinvointipalvelut	HUHTIKUU 2019	kyllä
Osaamisen lisääminen Räätälöidyt koulutukset eri kohderyhmille yhteistyössä EHYT ry:n kanssa	Lasten ja nuorten pelaaminen ja pelikasvatus (digipelaaminen) – koulutus 2h	opettajat, varhaiskasvatus, nuorisotyötä tekevät, kuraattorit, oppilashuolto	hv-koordinaattori	hyvinvointipalvelut	HUHTIKUU 2019	kyllä, osallistujia 25
	Osaaja -koulutus, alakoulu: Smoke free-rastirata 5.-6.-lk:t, Juteltaisko -malli	5.- 6. lk:n opettajat, varhaiskasvattajat, varhaisnuorten kanssa työskentelevät ja toimivat, ept täydennyskoulutuksesta kiinnostuneet	hv-koordinaattori	hyvinvointipalvelut	LOKAKUU 2018/ tavoite: yksi hlö/alakoulu	kyllä, osallistujia 25
	yläkoulu: Nuuska-agenttimalli, ohjaajakoulutus	Ohjaajat ovat opettajia, nuorten kanssa työskenteleviä, koulutettavat agentit (7.luokkalaisia)	hv-koordinaattori	EHYT ry (kouluttaja)	KEVÄT 2019	kyllä, Nivalan edustaja Nuuska-agentti -koulutuksessa Ylivieskassa, huhtikuu 2019

		ovat vapaaehtoisia, ja kouluttavat alakoulun 5.-6. luokkalaisia				
	Toinen aste: Päihdeilmiö ja Ryhmäilmiö. Päihdeilmiö-oppitunnit, Ryhmäilmiö -koulutus opettajille	Toinen aste, opiskelijat / opettajat	hv-koordinaattori	EHYT ry (kouluttaja)	SYKSY 2018	kyllä, tiedotettu toisen asteen oppilaitoksia (lukio ja Jedu)
	HUBU-koulutus. sis. oppitunnit (2 oppituntia), henkilöstön koulutus/palaute tunnista, vanhempainilta, kaikki 7.luokat	7. luokat, opettajat, vanhemmat	hv-koordinaattori	EHYT ry (kouluttaja)	HELMIKUU 2019	kyllä
	Meillä saa puhua kannabiksesta – Tukea ja työvälineitä kannabiksen käytön puheeksi ottoon -koulutus (webinaari)	Eryteisesti ammattilaiset, jotka työssään tai vapaa-ajan ohjaustyössään voivat törmätä kannabikseen	hv-koordinaattori	Ehyt ry ja Vahvistamo	TOUKOKUU 2019	kyllä, tiedotettu kohderyhmää, osallistujamäärä ei tiedossa
Tiedon kerääminen	Päihdekysely 2-4 vuoden välein	kaikenikäiset kuntalaiset	hv-koordinaattori	hyvinvointipalvelut	SYKSY 2019	
Viestintä	Materiaalin jakaminen (painettu ja sähköinen materiaali: julisteet, lehtiset, itsehoito-oppaat): nuorisotila, kirjastot, hyvinvointipalvelut, koulut, tapahtumien yhteyteen	kaikenikäiset kuntalaiset	hv-koordinaattori	hyvinvointipalvelut	KÄYNNISSÄ	kyllä
	Infotilaisuudet ajankohtaisista päihdeilmiöistä ja tietoisikut yhteistyötahojen kanssa (esim. poliisi, Kallio, Ehyt ry)	kuntalaiset	hv-koordinaattori	hyvinvointipalvelut	TARPEEN MUKAAN	

	Hyvinvointivirtaa -rasti: PÄIHTEET	Ammattiopisto JEDU:n opiskelijat	hv-koordinaattori	hyvinvointipalvelut	LOKAKUU 2018	kyllä
Teemapäivät ja –viikot, kampanjat	<p>Tiedottaminen ja tapahtumien järjestäminen: ehyt.ry/kampanjat, tiedotus kaupungin somekanavat, kaupungin sähköpostitiedotus.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tipaton tammikuu, - Ennalta ehkäisevän päihdetyön (EPT) viikko, ohjelmaa ja toimintaa. <p>Teema 2018: Nuoret ja nuuska. Ständi Niva-Kaijan koulu + lehtijuttu Nivalalehti, Vanhempien haastaminen, puheeksi otto aiheesta nuorten kanssa (wilma-viesti)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selvänä kesään -kampanja - Anna lapselle raitis joulu - Peliviikko 	kuntalaiset	hv-koordinaattori	hyvinvointipalvelut	<p>- Tipaton tammikuu, TAMMI-JOULUKUU</p> <p>- EPT-viikko, vko 45 MARRASKUU</p> <p>-Selvänä kesään -kampanja TOUKO-KESÄKUU</p> <p>- Anna lapselle raitis joulu MARRAS-JOULUKUU</p> <p>Peliviikko MARRASKUU</p>	EPT-VIIKKO, kyllä
Mahdolliset muut toimet tulevaisuudessa	<ul style="list-style-type: none"> • Pakka- toimintamalli • Työpaikkojen päihdeohjelmat, Ehyt antaa maksutonta neuvontaa (HUGO-malli) • Kannabis-interventio (koulutus) • Selvänä rattiin (ravintolassa nuoret nuorille) 		hv-koordinaattori	hyvinvointipalvelut		